

PRAVICA PA TAKA!

Prvi sprejeti podatki o razmerah v jugoslovanskem sodstvu, ki smo jih objavili zadnjič, niso obetali nič dobrega. Polna statistika, ki jo prinašamo danes na 5. strani, še bolj pa komentar Moše Pijade k novemu zakonu o kazenskem postopku, razkrivata, da gre pri vsem tem sicer za taktično izboljšanje in nekoliko bolj človeško postopanje, toda v principu pa bo še vedno ostala Komunistična partija gospodar nad življenjem in smrtjo svojih podanikov. Ona ostaja tista, ki bo krojila in delila "pravico".

Sama statistika pa tudi privatni viri potrjujejo, da poenjuje ti sto brezpravje v najbolj grobem pomenu besede, ki so ga bili deležni ju goslovanski državljani prva leta po vojni. A je kljub temu bilo lansko leto še vedno aretiranih en cel odstotek vseh prebivalcev Jugoslavije. Od tega sta bili v preiskavi zaradi "političnega kriminala" celi dve tretjini zaprtih. Po Pijadinem priznanju je bilo 1952 vsakemu petemu priporniku neupravičeno odvzeta svoboda. 2300 aretirancev je preko 3 mesecev čakalo na preiskovalnem zaporu na trenutek, da jih postavijo pred sodišče. A Pijade ni dal podatkov koliko dni, tednov, mesecev in let so skupaj odsedeli ti nedolžni in čakajoči. 3096 nedolžnih zaprtih! To je več kot osem nedolžno aretiranih vsak dan skozi celo leto! Pijade ni mogel dati podatkov, koliko joka, skrbi, bolečin in stroškov so vzor ni oblastniki zaradi tako zločinskega postopka prizadejali jugoslovanski državljanom. Pijade ni mogel dati podatkov, koliko zdravja je bilo uničenega - za prazen nič!

Novi zakon o kazenskem postopku n-poveduje v tem pogledu izboljša nje. Obenem tudi oznanjajo revizijo kazenskega zakona, ki so ga spreje li komaj pred dvema letoma - torej tri leta po izključitvi iz Kominfor ma. Ko so govorniki v ljudski skupščini hvalili novi zakonski predlog o kaz. postopku, so z razlogom opozarjali, da se stanje ne bo izboljšalo, če za to ne bodo poskrbeli merodajni organi. Ali pa je komu - razen dr Moskovljeviću mogoče - prišlo na misel, da je to izboljšanje dvomljivo, ker je Pijade napovedal, da bodo sodišča okrepljena z dosedanjimi kadri notoričnega javnega tožilstva in z raziskovalnimi in preiskovalnimi or gani UDBE. Kakor da prav ti organi niso doslej povzročili največ gorja!

Toda kljub vsem tem mogočim "varnostnim ukrepom" je jugoslovanska justica še vedno burka. Evo Mošinega govora pred skupščino 9. septembra: "V vsakem primeru zahtevamo od sodišč, da se drže zakona in da so neod visna. Seveda pa njihova neodvisnost od organov državne uprave, od lokal nih ljudi in politikov in strogo izvajanje zakona ne pomeni, da lahko sodišča delajo tako, kakor da bi bila izven socialističnega reda in ka kor da ne bi bila zaščita tega reda ena izmed njihovih temeljnih nalog. Misel na to zaščito mora biti vselej prisotna v zavesti sodnika prav tako kakor misel zaščite pravic in svobode državljanov." Ob takem poj movanju pravice se Pijadi pač ne bi bilo treba čuditi, zakaj se je od 243 diplomiranih pravnikov beograjske univerze prijavilo letos pravosol ni upravi Srbije samo 46 juristov. Človek, ki ima količkaj vesti, bo od klanjal posel sodnika pod komunističnim režimom.

DRUGIČ SPOMENIK

Odziva, ki ju je bil deležen naš uvodnik "Spomenik", potrjujeta pravilnost našega svarila pred pre naglimi sodbami in čustveno pristranostjo. Na hitro, ne da bi bili navedeni protidokazi ali naša izvajanja stvarno ovržena, smo bili obdolženi "potvarjanja zgodovine" in "pisanja ne skladnosti", o čemer poročamo na 6. strani. Naj še poudarimo, da v uvodniku 3. avgusta nismo obravnavali celotne žaloigre, ampak smo ob predložitvi nekaj doslej neodgovorjenih vprašanj opozorili in svarili pred naglico.

Gotovo je, da so Angleži izvršili repatriacijo. Pri tem so izpolnili določilo medvojnega sporazuma. Nihče doslej še ni predložil dokazov, da so Britanci predvidevali ali celo vedeli, da bodo komunisti vrnjene domobrance pobili. G. dr. Meršol, ki je bil po svojem položaju v času repatriacije zelo poklican podati svoje mnenje, je junija 1950 jasno nakazal, da Angležem kaj takega ni bilo v mislih. Po izvajanju istega (v koledarju Svob. Slovenije 1951) je medzavezniški dogovor določal, naj se po vojni vrnejo v svoje države vsi nasprotniki-domačini posameznih režimov. Tako ostaja nepojasnjeno, zakaj so bili 14 dni pred Vetrinjami protikomunistni oddelki v Furlaniji poslani naprej v notranjost Italije. Kako torej da je medvojni dogovor veljal le za domobrance? Pri isti zavezniški komandi. V zvezi s tem prihaja torej na misel izjava gen. Rūpnika, ki jo je podal trem slovenskim oficirjem v taborišču v Sev. Italiji, ko je čakal na odločitev glede svoje repatriacije, da je bila namreč Slovenska narodna vojska po svojem poveljniku predstavljena zaveznikom kot nemške po možne trupe. Ker izjave ne moremo preveriti, smo vprašali, kaj je na njih ni resnici. Zakaj odklanja vsako izjavo glede najbolj kritičnih vprašanj oni slovenski tolmač, ki je posredoval med britansko in slovensko komando? Morda bi v temo posvetili tudi oni komandanti, ki so izročili svoje vojake v varstvo 8. armadi v Furlaniji; kako so svojo vojsko predstavili in kakšen odziv je bil pri Angležih? Izjava britanskega častnika, da domobrance prepeljujejo v Italijo in ne v Jugoslavijo, je gotovo zvečal število žrtev. O tem smo obširno razpravljali v uvodnikih prejšnja leta. Ko smo se zgražali nad angleško lažjo, smo se čudili slovenski naivnosti (predysem vodstva), ki kljub informacijam ni odredilo domobrancem, da se razbeže. Pridemo do vprašanja, če bi Angleži domobrance lovili in jih s silo vračali. Toda, ali ni morda slovensko vodstvo vedelo, da lahko pride do takšne nesreče repatriacije? Usodni dogovor je imel v mislih poslanec g. dr. Kuhar, ko je 6. septembra 1944 preko BBCja govoril o slovenskih domobranci; tudi zaradi tega je letel v domovino minister g. Snoj. Kje so bili tisti sijajni stiki, ki so jih slovenski politiki vzdrževali z be gusko vlado oz. ljudmi v emigraciji? - Dobro bi bilo ločeno obravnavati, zakaj in kako je prišlo do repatriacijskega dogovora. Kdō ga je podpisal za jugoslovansko stran in zakaj prav on? S tem smo nujno že v preučevanju celotnega medvojnega dogajanja - za domovino in emigracijo. Stojimo pred vprašanji, zakaj in kako je prišlo do komunistične zmage v diplomaciji in nato na bojišču. Ob takšni logični odvisnosti dogodkov pridemo z lahkoto do zaključka, da vetrinjska tragedija ne stoji sama zase, ampak da je to zaključek gotove dobe, povzročen od nje. Kdō si more ob tolikih neodgovorjenih vprašanjih postaviti točen odgovor o krivdi? - G. Zmago bi še radi pojasnili, da je bila repatriacija (civilistov) ustavljena 4. junija, ko je prispel maršal Alexander na Koroško. Tedaj o žaloigri v Rimu nič niso vedeli. Zato ni mogel g. dr. Krek pisati maršalu pred 7. junijem glede tragedije. To govori, da je bil maršal obveščen o pokoljih po drugi zvezi. - Pisec odgovora v Demokraciji pa zasluži še tole: Mož piše, da je bil vrnjen v domovino v drugem transportu 8. junija 1945, ker da je bilo tudi 600 civilistov. Ta navedba je potvarjanje zgodovinskih dejstev, kajti drugi transport je šel na pot 28. maja (in ne 8. junija!) in civilisti so bili vključeni šele v zadnji transport (in torej ne drugi) 31. maja. Ali ni g. Zmago tako dokazal, kam zavede človeka zanesenost in čustvena pristranost, ki ali potvarja dejstva ali pa se noče oziroma sploh ne more dokopati do resnice? Poudarjamo, da se bomo izognili bodočih napak in nesreč samo, če bomo preteklost in sedanjost raziskovali in ocenjevali z vso iskrenostjo in ljubeznijo do resnice.

KLIC TRIGLAVA

53, Bucks Hill, Chapel End,
Nuneaton, Warwickshire

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu

27 "SAMO SLOGA SRBINA SPASAVA"
(Od posebnega dopisnika)

Nesloga med srbskimi begunci in izseljenci je v zadnjih letih že skoro postala pregovor, kakor so po drugi strani nekateri preveč goreči Slovenci sebe radi drugim postavljali za zgled sloge. Zdaj pa kaže da se utegne stvar zasukati in da bodo Srbi lahko kmalu pokazali slovenski emigraciji, kako je mogoče in potrebno skovati složno emigracijo, če bodo namreč vztrajali na začrtani poti. Seveda so činitelji med srbsko emigracijo dokaj drugačni kot med slovensko; toda poudarka vred na je ideja, ki jih spravlja skupaj in sili k složnemu nastopu. Pri tem namreč ni bistvene razlike med predvojnim politikom in povojnim "omladincem", med političnimi strankami in kulturno-socialnimi skupinami.

Da bi mogli razumeti poslednja srbska prizadevanja, si je potrebno najprej ogledati srbske organizacije in njihovo vlogo v zadnjih letih.

I.

V svobodnem srbstvu imamo v glavnem tri vrste organizacij: staro-izseljenske, organizacije iz domovine in emigrantske skupine. Te po slednje imajo sicer v gotovem pogledu svoj idejni izvor že v domovini, vendar pa so se dokončno ustalile in uredile šele v emigraciji.

Med izseljeniške organizacije je treba šteti dve najmočnejši, ki združujeta vse Srbe na ameriškem kontinentu, ki se še čutijo Srbe, četudi so nekateri zapustili svoj "zavičaj" pred šestdesetimi leti. Tako sta najprej "Srbska ameriško-kanadska pravoslavna eparhija" na čelu z episkopom g. Dionisijem, nato pa "Srbski narodni savez", ki mu načeljuje g. Mile Radaković; ta organizacija šteje okoli 10.000 članov, v glavnem staronaseljence. Ob začetku druge svetovne vojne sta bili ustanovljeni dve "Srbski narodni odbrani", ena v Kanadi (pod predsedstvom najprej g. Pere Bulata, zdaj pa g. Bože Markovića) in druga v Združenih državah (pod predsedstvom g. Mihaila Dučića).

Od organizacij iz domovine pridejo v poštev samo politične stranke. Od teh sta na srbski strani pričeli razvijati svojo organizacijo le "Savez zemljoradnika" in "Narodna radikalna stranka". Ostale stranke: Demokratska, Socialistična (stranka Jugoslavije), Samostalna demokratska in Jugoslovenska nacionalna stranka nastopajo samo preko svojih prvakov v okviru gotovih odborov ali ustanov. Zdi se mi, da število pripadnikov teh strank ali ljudi, ki se hočejo izjasniti kot pripadniki političnih strank, ne bo preko dvesto.

Od emigrantskih organizacij omenjam najprej dve, ki štejeta preko 1000 članov: "Srbska bratska pomoč" (1400) in "Udruženje boraca kralj. jugoslovanske vojske 'Draža Mihailović'" (1300 članov). Medtem ko je prva le humanega značaja, ima druga posebne tendence. Obe organizaciji sta izrazito monarhistični, dasi se tudi tu zadnje čase čutijo spremembe. V drugo vrsto spadata po velikosti - nekaj sto rednih članov - "Narodni ravnogorski pokret" in "Organizacija srbskih četnikov". Prvega vodijo gotovi majhni ljudje iz Mihailovićevega pokreta, drugemu pa načeljujeta tkzv. vojvodi gg. Djujić in Jevdjević. Politika teh dveh organizacij zavisi prej od volje njihovih prvakov kot pa od volje članov. Poslednji dve emigrantski organizaciji pa nosita v glavnem politični značaj: "Srbski kulturni klub 'Sv. Sava'" in "Savez srbskih za drugo 'Oslobodjenje'". Prvi se bavi s kulturno propagando, drugi pa je socialno organiziran na zadružni osnovi; toda glavne ideje pri obeh so narodno-politične. Medtem ko je "Sv. Sava" (prej "Dušan Silni") predstavnika velikosrbskega šovinizma in totalitarne ideologije, predstavlja "Oslobodjenje" napredne tendence mlajše srbske demokratske generacije. Vse srbske emigrantske organizacije so izrazito monarhistične ga značaja z izjemo "Oslobodjenja". (Dalje drugič)

KLIC TRIGLAVA prične v novembru objavljati razpravo g. Franca Erjaca o "Nastanku slovenskih političnih strank".

V upravi Klica Triglava je na razpolago še nekaj izvodov knjige "Slovenci i Srbi". Cena 1 dolar oz 7 angleških šilingov.

POLITIKA TRENUTNIH KORISTI

Če časopisi kdaj in kaj vplivajo na vladne odločitve oziroma če napovedujejo zunanjo politiko, potem imam vtis, da Angleži (in Amerikanci?) vlečejo iz zaprašenih polic mapo z naslovom "Svobodno tržaško ozemlje". Težko je reči, če jo bodo potegnili in odprli. Pa tudi, če je ne bodo kasneje spet zaprli in porinili nazaj na polico. Kajti zapadna zunanja politika v pogledu Trsta nima določene smeri, ampak je prilagojena trenutnim potrebam in koristim: ko se zavzemanje za Svobodno tržaško ozemlje ni zdelo več vredno, je prišlo do predloga za vrnitev Trsta Italiji; ko tega ni bilo mogoče uresničiti, so svetovali delitev ozemlja med Italijo in Jugoslavijo. Ni izključeno, da bomo doživeli spet začetek igre.

Ob zadnji tržaški krizi je neodvisni in vplivni TIMES dopolnil Titov predlog za internacionalizacijo tržaške luke, da bi ta potrebovala pač večje zaledje kot pa je le oni del, ki ga Tito 1945 ni uspel pograbit. Četudi je Tito postavil visoko ceno na Okroglici, vendar Times upa, da bo popustil. To popuščanje pa utegne iti samo v dveh smereh, četudi ju Times to pot ni omenil: svobodno ozemlje ali delitev.

Se bolj značilno pa je bilo poročilo Timesovega dopisnika iz Trsta, ki je posebej omenil resolucijo Slovenske demokratske zveze, ki je odklonila Titov okrogliški predlog, in izjavo dr. Agneletta, ki je zavnil predlog g. Pelle. V precej dolgem poročilu nato dopisnik statistično utemeljuje slovensko stališče. Da je londonski Times objavil takšno poročilo iz Trsta je toliko bolj značilno, ker je tržaški dopisnik večkrat poslal objektivna poročila o situaciji in silah, pa se uredniku vendar ni zdelo vredno poročil objaviti.

Dasi sta oba vodilna dnevnika - TIMES in DAILY TELEGRAPH - obe - nem z vsemi političnimi tedniki posvetila svoje uvodnike tržaškemu vprašanju ob minuli krizi, je značilno da tega ni storil liberalni in ugledni MANCHESTER GUARDIAN. Je morda ta tako zgovorni molk tiho priznanje, da od njega zagovarjana delitev Ozemlja med Italijo in Jugoslavijo ni zbližala obeh držav?

20. septembra smo brali v nedeljskem neodvisnem OBSERVERJU članek ki močno zagovarja Svobodno tržaško ozemlje. Ta časopis je brez dvoma najvplivnejši nedeljski list, kar dokazuje njegova polmilijonska naklada, ki si jo je časopis priboril od komaj 200.000 izvodov v letu 1931. Članek g. Dingle Foota, ki pripada "radikalni reformistični skupini" v Liberalni stranki, je izšel na običajnem mestu, kjer Observer objavlja kvalitetne članke dokaj blizu mnenju uredništva. G. Foot je članek poslal iz Trsta, kjer se je nedavno mudil. Toliko več vredno, torej.

V SUNDAY CHRONICLU, ki bo kmalu praznoval sedemdesetletnico, je pisal obširno o Trstu tudi Lord Vansittart, predvojni stalni državni podtajnik v zunanjem ministrtvu, mesto, ki ga zdaj zavzema Sir Ivone Kirkpatrick, b. visoki komisar v Nemčiji (gl. KP 117). Kljub italijanski anglofobiji, za katero naj bi se zdaj Lahji opravičili, so ti po Vansittartu imeli več pravice na Trst kot pa Tito; iz bojazni, da bi Svobodno tržaško ozemlje postalo drugi Gdansk, je nasprotoval italijanski mirovni pogodbi, ker so z njo Rusi nasejali "zmajeve zobe" med Italijo in Jugoslavijo, da se bosta dajali med seboj, ko bo medtem Sovjetija imela zavarovan južni bok in proste roke proti zapadu. Predlaga delitev Ozemlja med obe državi, ker je takšna rešitev boljša kot pa nobena, četudi ne bo nikogar zadovoljila. Opozarja, da ne sme Zapad imeti nobenih iluzij glede Tita, ker on "ni perfekten zaveznik... Imeli bi boljšega zaveznika če bi zmagal njegov tekmeč Mihailović in če ne bi bil ustreljen".

Omembe vredno je tudi pisanje katoliškega tiska, ki izhaja iz stališča izbire med komunistično in nekomunistično državo, ko se obstoj Svobodnega ozemlja že ni pokazal uresničljiv. Vsekakor zgrešeno mnenje, ki ga utegnemo srečati še kje drugje, ker režimi prihajajo in odhajajo, narodi in države pa ostajajo. Ob podpori velesil bi v zagonetnem položaju bila uresničitev Svobodnega Trsta zato edino primerna. Zdi se mi, da jugoslovanske demokratične organizacije prav temu problemu niso dovolj posvetile pozornosti, sicer bi vsaj pri britanskih katolikih našli na ugodnejše mnenje.

(zps)

28.člen ustave FLRJ:

"ZAJAMČENA JE NEDOTAKLJIVOST OSEBNOSTI DRŽAVLJANOV"

V jugoslovanski ljudski skupščini so 10.septembra sprejeli zakonski predlog o kazenskem postopku. Predlog so že prej obširno obravnavali v zakonodajnih odborih obeh zbornic, nakar ga je 9.septembra predložil plenumu Moša Pijade in ob tem razkril nekaj zanimivih podatkov o jugoslovanski justici. Iz naslednje tabele je mogoče dobiti precej jasno podobo:

	V letih: 1949	1950	1952
1) Aretiranih je bilo (oseb).....	52.606	36.196	15.484
2) V "predhodnem postopku" je bil postopek ustavljen	?	30.4 %	20.2 %
3) Od aretiranih je bilo izročeno javnemu tožilstvu v kazenski postopek	32.70%	36.18%	55.24%
Od aretiranih je bilo izročenih v "administrativni postopek"	22.00%	19.13%	11.08%
Na svobodo je bilo izpuščenih:	22.50%	21.61%	16.93%
4) Odklonjene pritožbe javnih tožilcev proti razsodbi.....	30.00%	34.00%	30.00%
Upoštevane pritožbe obtoženih proti razsodbi	34.00%	41.00%	37.00%
5) V roku treh dni je bilo izvršenih prijav	71.00%	75.44%	89.86%
Prijave vzete v postopek po treh dneh	29.00%	24.56%	10.14%
6) Do tri mesece je sedelo v preiskovalnem zaporu	?	70.00%	85.10%
Od 3 do 5 mesecev je bilo v preiskovalnem zaporu	?	17.20%	10.70%
Nad 5 mesecev je bilo v preiskovalnem zaporu	?	12.70%	4.00%
7) V preiskavi je bilo zaradi "političnega kriminala"	55.10%	50.30%	65.20%
isto zaradi "ekonomskega kriminala"	31.40%	31.30%	12.80%
isto zaradi "občega kriminala":	13.50%	18.40%	22.00%
8) Število kaznivih dejanj:			
- "terorizem-banditstvo".....	1.152	Ni podatkov!	249
- "jatakovanje"	1.941		716
- špijonaža	200		153
- diverzantske akcije	25		19
- sovražna propaganda	1.343		1.135
- druga dela "proti narodu in državi"	656		543
- pobegov v inozemstvo.....	1.432		2.455
- na novo odkritih "vojnih zločinov"	?		417

Pri navedenih odstotkih pod 2) in 3) je treba upoštevati, da so bili informbirojerci po ustavljenem postopku v "predhodnem postopku" kasneje prevedeni v administrativni postopek (Udbina taborišča). Značilno je, da je od beguncev v inozemstvo 1.1952 pobegnilo skozi oziroma iz Slovenije 1509 ljudi; ostalih 946 je torej pobegnilo ali preko morja v Italijo in v Grčijo (v majhni meri) ali pa v komunistične države; nekaj je bilo tudi primerov, da so na obisku zapada Jugoslovani zaprosili za azil.

'POTVORJENA ZGODOVINA' V Klicu TRIGLAVA

Tržaška DEMOKRACIJA je bila mnenja, da je bil naš uvodnik "Spomenik" v 122. številu "zaradi svoje stvarnosti in resnosti vreden" ponatisa; zato ga je objavila. Tega mnenja pa ni bil g. Zmago, "živa priča iz brezna smrti" pa je zato pisal DEMOKRACIJI dolgo pismo, v katerem obžaluje, da se tako "potvarja zgodovina" in da so zapisane "trditve, ki v nobenem primeru ne drže". DEMOKRACIJA je seveda, spoštujoč prepričanje drugačemislečega, pismo v celoti objavila. - G. Zmago osporava, da je pisanje raznih emigrantskih listov glede vetrinjske tragedije enostransko, pa se ob taki Klicovi trditvi "ne more ubraniti vtisa, da zagovarjate početje Angležev in njihove 8. armade pri postopanju s slovenskimi domobranci". Pravi, da se izgovarjamo na mednarodni sporazum in kasneje vprašuje, če so tudi vrnjeni civilisti spadali pod ta sporazum. Od nas omenjeno izjavo generala Rupnika g. Zmago pripisuje generalu, češ da jo je izrekel pred komunističnim sodiščem. Nato pa piše precej nadrobno opisuje domobrantsko in svojo tragedijo, ko je zapustil domovino. Če izvzamemo nekaj manjšin napak, je zadeva dobro prikazana. G. dr. Kreku pripisuje zaslug, da niso bili za domobranci vrnjeni še vsi civilisti, ker da je za to posredoval pri maršalu Aleksandru. G. Zmago zaključí, da bo povsod, kjerkoli bo hodil, oznanjeval resnico o smrti domobrancev, kar je prisegel v jami, ko je čakal na še reši. Po njegovem so za pobjo preko deset tisoč domobrancev "prav toliko krivi Angleži, ki so jih izročili, kot Titovi partizani, ki so jih pobili".

Imam vtis, da je g. Zmaga in gotovo tudi druge z manj gibčnimi možgani, motilo, da ni na začetku Klicovega uvodnika pisalo, da to ni razprava o tragediji, ampak le opozorilo na nekaj pomembnih nepojasnjenih dogodkov, ki razjasnjeni utegnejo stvar prikazati v nekoliko drugačni luči kot pa o tem pišejo emigrantski listi. Naj še dodam, da pri Zmagovem članku silno moti dejstvo, da ni pravilno označil niti svojega transporta v smrt - tako ne po številu kot ne po dnevu, če mu spregledam ostale napake. Malo čudno, da človek ne bi vedel desetletja kasneje, na kateri dan (in uro!) je "zrl smrti v oči".

V stvar pa se je še mimogrede vtaknil jazbiški župnik o. g. Albin Marinič, ki je nekaj polemiziral z DEMOKRACIJO o povsem lokalnih primorskih zadevah. Čuti se počaščenega, da je "DEMOKRACIJA morala objaviti odgovor na nesrečni članek "Spomenik", ob katerem je gotovo marsikdo osupnil, kako je mogoče take neskladnosti pisati in ponatiskovati: Kakšno glasilo izseljencev je "Triglav", če tako piše!"... (ps)

=====

FRANCO, TITO, BAZE IN DOLARJI

Po dveh letih je bila le sklenjena pogodba med Ameriko in Španijo glede vojaških oporišč na španskem ozemlju; kar smo kratko omenili že v KT 123. Španija bo po njej dobila 226 milijonov dolarjev, Združene države pa bodo pričele modernizirati in razširjati nekatera vojaška letališča in pomorske baze, ki jih bosta uporabljali vojski obeh držav. Vsa ta vojaška oporišča bodo ostala pod špansko zaščito (suvereniteto) in špansko komando, vendar pa bo ameriško vojaško osebje vključno z operacijami pod ameriškim poveljstvom.

Značilno je, da je zapadni tisk, v kolikor je komentiral ta pakt, v mnogih primerih v zvezi s Francem omenjal tudi Tita. TIMES misli, da bodo zdaj tudi druge države, v katerih bi Amerika rada imela oporišča, upoštevale, da je Španija obdržala suvereniteto nad oporišči. TIMESOV pisnik iz Pariza je poročal, da v Franciji primerjajo Francov slučaj Titovemu. MANCHESTER GUARDIAN dodaja, da "niso novi odnosi med Ameriko in Španijo saj na zunaj, nič tesnejši kot so med Ameriko in Jugoslavijo, četudi je slednje položaj v strateškem pogledu še enkrat bolj izpostavljen kot pri Španiji in bolj važen, a ni dovolila zapadnih oporišč na svojem ozemlju". WASHINGTON POST je takole zaključil uvodnik: "Pakt bo gotovo izzval neugodne reakcije med našimi evropskimi zavezniki zaradi diktatorske narave Francovega režima in njegovih predčasnih zvez s Hitlerjem. Toda ta dogovor s Francem se v stvari nič bolj ne razlikuje od tesnih zvez med Titom, jugoslovanskim diktatorjem, in Zapadom. Enostavno dejstvo je namreč, da v tej atomski dobi zahteve po obrambi pretehtajo ideološke razlike". (zps)

DEDIJERJEVE POTVORBE

Na svetovnem knjižnem trgu se je nedavno pojavil Titov življenjepis ki ga je sestavil Vladimir Dedijer, član CK ZKJ in predsednik zunanje politične komisije (za stike s tujino) v Socialistični zvezi. To je obsežna knjiga in je ni mogoče pregledati in kritizirati v enem samem zamahu. Ena pa je gotovo: knjiga, ki se peča z življenjem in delom sekretarja KPJ, ter obenem tudi z delovanjem cele partije v Jugoslaviji, je pisana s stališča komunista, tj. skozi očala Vladimirja Dedijerja, marxista par excellence. Moč njegovih tez ter izhajanja iz njih vsega ostalega je enaka moči vsakega drugega enostransko ideološko nastrojenega človeka, ki je slep za vse ostalo - čeprav "skuša razumeti" nasprotno argumente, da bi ustvaril videz objektivnosti. Ta "objektivnost" bo utegnila marsikaterega čitatelja, celo domačega ne le tujega, zapeljati, da bo naenkrat "odkril", čega ni že doslej storil, da je bil Tito na koncu koncev le jugoslovanski patriot od pet do glave - od zibelke do prezidentstva in da so samo ne-sramni reakcionarji preprečili komunistični partiji, da ni prišla na oblast že pred vojno in cedila jugoslovanskemu ljudstvu med in mleko, kot se to godi zdaj...

Rad bi se ustavil pri dveh značilnih Dedijerjevih **trditvah**, ki vejeta iz njegove knjige: 1) Stalin in Kremlj se morata zahvaliti edino komunistični partiji Jugoslavije in zlasti njenemu centralnemu komiteju pod Titovim vodstvom, da je Sovjetska zveza uživala tako popularnost med jugoslovanskimi narodi; in 2) Zapadne sile morajo biti hvaležne tej isti partiji in komiteju, da so jugoslovanski narodi tako naklonjeni Zapadu kot so.

Kar zadeva prvo, trdi Dedijer, da je Stalin računal na slovansko čustvovanje med Jugoslovani, "čeprav je bilo tako računanje brez osnove", in da je navdušenje za Sovjetsko zvezo ustvarila šele KPJ. To da je baje dokazal prelom l. 1948, ko je "ves narod" sledil Partiji in jo podprl v njenem sporu s Kremljem. To je očitna potvorba dejstev. Jugoslovani so bili megalomanski rusofili daleko pred pojavo KPJ in so svoje rusofilstvo - iz slovanske sentimentalnosti - pokazali, ko se je po ustvaritvi SHS pojavila KPJ s svojim rusofilskim obeležjem in dobila svojih 58 poslancev v parlamentu. Jugoslovani, enako kot danes zaslužnjeni narodi vzhodne Evrope ali pa še svobodni narodi zapadne Evrope, niso poznali komunizma in so propagandi o Sovjetski zvezi sledili ne iz svoje ljubezni do marksizma, marveč iz golega dejstva, da je komunizem propagiral naš "veliki slovanski brat" - Rusija. Zato so se tudi naši komunisti posluževali v svoji taktiki predvsem hej-slovanskih parol, ruske glazbe in umetnosti, panslavističnih utopij, Sokolskih zletov v Pragi itd, ker so vedeli, da se bodo naši sentimentalni Slovani hitro ujeli na te limanice. Jugoslovanski komunisti so zlorabili naše slovansko čustvovanje za uvédbo komunizma. Te parole so imele zlasti velik odmev na Primorskem, kjer so se Slovani čutili ogrožene od Italijanov - a tedanje jugoslovanske vlade jim ali niso hotele ali pa niso mogle pomagati. Klub Primorcev v Ljubljani je bilo po znano "levičarsko gnezdo" prav iz tega razloga. Menda Dedijer ne misli, da so se Mihailovičevi četniki v Srbiji stavili pod komando Rdeče armade l. 1944 samo zato, da bi bili drugega dne razoroženi in predani partizanom v likvidacijo?

Po prihodu Rdeče armade v Jugoslavijo so se Jugoslovani razočarali nad Rusi kot Rusi, nad svojim "velimi slovanskim bratom", ker pač niso razumeli, da je velika razlika med Rusom in komunistom. Istovetenje Rusije s komunizmom je udarilo KPJ in CK po glavi, kajti z razočaranjem nad Rusi je prišlo tudi razočaranje nad komunizmom. Razlog, da je "ves narod" podprl KPJ v sporu s Kremljem pa leži očitno v dejstvu, da so si jugoslovanski narodi izbrali manjše zlo namesto večjega v upanju, da se bodo manjšega zla rešili ko se rešijo velikega. In to upanje ni tako jalo, kot bi nam rad Dedijer natvezil, ko govori o uvajanju socialistične demokracije v Jugoslaviji (za čuda podobno razvoju v Vzhodni Nemčiji...) Jugoslovani na koncu res zaslužijo več svobode z ozirom na dejstvo, da so Titu in njegovemu Komiteju rešili glave.

Kar se tiče drugega, Dedijer trdi, da "jugoslovanska vlada ne more iti dlje v svojih odnosih z zapadnimi silami kot pa to hoče javno mnenje v Jugoslaviji", in da se **delajo** "veliki naporji v dolgih debatah glede odnosov med Jugoslavijo in zapadnimi deželami", da bi se očitno

odpravile "nejasnosti" v teh odnosih. Vsi vemo, da je v Jugoslaviji mogoče izražati "javno mnenje" samo komunistom in onim, ki imajo od režima korist. Tako je pač v vseh diktaturah. Po Dedijerjevih podatkih je KPJ števila 462.175 članov leta 1948, a "Socialistična zveza delovnega ljudstva" šteje zdaj okrog osem milijonov ljudi. Sama Jugoslavija pa ima okoli 17 milijonov prebivalcev. Enostavno je zaključiti, koliko "javnega mnenja" more izraziti v političnih zadevah onih osem milijonov v Socialistični zvezi, ki je v odborih kontrolirana izključno od partijcev, in koliko ga more izražati ostalih devet milijonov izven nje.

Titovemu komiteju in partiji se ni treba prav nič "truditi", da dokaže prijateljstvo zapadnih sil, pač pa je res, da se mora prav pošteno truditi, da dokaže svojim lastnim članom, da partija zaradi tega prijateljstva ne bo izgubila "vodilnega položaja" v državi, za katerega se tolkla med vojno z najsurevejšimi metodami. To pa je gotovo zelo težko dokazati - prav tako težko, kot je težko dokazati zapadnim silam, da so jugoslovanski narodi naklonjeni Zapadu šele odkar se je Tito ustoličil v Beogradu odn. odkar so ga zapadne sile rešili bankrota po prelomu z Moskvo. Zelo verjetno se zapadne sile še spominjajo izdajstva leta 1941, ko je Titov komi = te pozival vojake, naj se ne bore za plutokrate, kapitaliste, imperialiste itd., kar je jasno pričalo, da so bili Jugoslovani naklonjeni Zapadu in so se tudi hoteli boriti na njegovi strani proti nacifašistom, medtem ko je bil Tito agent tistih, ki so paktirali s Hitlerjem. Tito je narod tedaj pozival k izdajstvu zato, da bi komunisti pobrali odvrženo orožje in kasneje sprožili "osvobodilno vojno", v kateri bi se KPJ mogla osvoboditi tekmecev za obalstvo, ne pa nacistov, katerih konec je bil tako in tako za = pisan.

Kadar bodo v Jugoslaviji smeli izhajati svobodni časopisi, kjer bo lahko vsakdo pisal, kar politično misli, potem bo Dedijer imel pravico govoriti o "javnem mnenju" in o jugoslovanski vladi, ki se po njem ravna. Dotlej pa je to javno mnenje diktirano po komunistični kliki, Titova vlada pa je uzurpator ljudske volje.

L.Z.

.o00o.

+ Zapadni vojaški opazovalci na jugoslovanskih vojaških manevrih, ki so se končali 24.spt., so bili mneneja, da je 65.000 vojakov dobro uporabljalo moderno (zapadno) orožje, čeprav je bilo pri vajah udeleženo = njih preko 40.000 rezervistov. Manevri so se vršili v zagrebški vojni oblasti, severno in severozapadno od Zagreba s predpostavko, da prihaja sovražnik iz Madžarske in jugovzh. Avstrije z namenom, da zasede Trst in Reko. Zastopane so bile vse vrste orožja, vključno tanki in jet letala.

+ V Rumi je 27.spt. Tito obsodil nedavne izpade in napade "ogorčene prebivalstva" nakatoliške in pravoslavne škofe in duhovnike kot nedopustna dejanja, ker so nezakonita. Jugoslavija ima "druge načine" borbe proti duhovščini, ki hoče ribariti v kalnem. V obraz jim je treba povedati, da Jugoslavija ni žrtvovala 1.700.000 žrtev v zdanji vojni zato, da bi agenti tujih sil delali proti naši državi. "Jamčimo jim polno svobodo, če bodo služili ljudstvu".

+ Po dosedanjem letnem prirastku 300.000 oseb, računajo, da bo Jugoslavija imela leta 1963 dvajset milijonov prebivalcev.

+ Švicarski katoliški list DA LI = BERTJE je 26.avg.priročila članek z naslovom "Jugoslovanski Katyn", kjer piše o masovnih pobojih Slovencev in Hrvatov od komunistov leta 1945.

+ Moskovska IZVESTJA so pisala, da je tržaško vprašanje mogoče rešiti samo v okviru italijanske mirovne pogodbe - torej v obliki Svobodnega tržaškega ozemlja.

Jugoslavija je 28.spt.formalno odklonila Pellin predlog o plebiscitu, enako tudi konferenco glede tega. Beograd priporoča, da se preko diplomatskih stikov poskuša doseči zblizanje v mnenju.

Ameriška delavska zveza (AFL), ki šteje 10 milijonov članov, je na 72.kongresu 29.spt. sklenila, "naj Združeni narodi izvrše plebiscit v Trstu".

+ Jugoslovanska rudarska zveza je odklonila kontrolni obisk Mednarodne rudarske federacije, ki naj bi ugotovila, ali so pogoji za dokončno članstvo Jugoslavije v federaciji.

+ Filmska družba Newmann-Schmidt je v Clevelandu snemala barvasti film, v katerem nastopa Milačev pevski zbor "Korotan" v narodnih nošah in slovenski balet.

Enoletna naročnina za KLIC TRIGLAVA je v Vel.Britaniji 24/-, četrt leta 6/-